

II ДҮЙНӨЛҮК КӨЧМӨНДӨР ОЮНДАРЫ ЖӨНҮНДӨ ЖОБО

ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ

Кыргыз Республикасы

2016

Кыргыз Республикасы, Чолпон-Ата шаары, 2016-ж.

ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ

2016

Кыргыз
Республикасы

II ДҮЙНӨЛҮК КӨЧМӨНДӨР ОЮНДАРЫ ЖӨНҮНДӨ ЖОБО

I. Максаттары жана милдеттери

II Дүйнөлүк көчмөндөр оюндары (мындан ары - II ДКО) салттарга жана этномаданияттык мурастарга таянып, төмөнкү максаттарды жана милдеттерди көздөйт:

- 1) дүйнө жүзүндө этноспорттук кыймылдын өнүгүүсүнө көмөктөшүү;
- 2) дүйнөлүк көчмөн элдердин этноспортторунун, салттуу оюндарынын жана мелдештеринин түрлөрүн өнүктүрүү жана жайылтуу;
- 3) дүйнө элдеринин этномаданиятын өнүктүрүүгө жана сактап калууга көмөктөшүү;
- 4) дүйнө элдеринин салттуу оюндарынын, этноспортторунун жана мелдештеринин түрлөрүн, этноспорттук кыймылды илимий жана уюштуруучулук-методикалык жактан негиздөөгө көмөктөшүү;
- 5) дүйнө элдеринин ортосунда достукту, ынтымакты жана кызматташтыкты чыңдоо жана андан ары өнүктүрүү.

II. Өткөрүү убактысы жана орду

Оюндар эки жылда бир жолу өткөрүлүп турат. Оюндарды өткөрүүчү өлкөлөр Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташтыгы кеңешинин (Түрк кеңеши) Мамлекеттер башчыларынын кеңешинин (МБК) чечими менен Түрк кеңешине мүчө мамлекеттеринин өз ара макулдугу боюнча аныкталат.

II ДКО 2016-жылдын 3-8 сентябрында Кыргыз Республикасынын Чолпон-Ата шаарында өткөрүлөт.

Орду: Кыргыз Республикасы, Ысык-Көл облусу, Чолпон-Ата шаары.

Келүү күнү: 1-2-сентябрь, 2016-жыл.

Делегаттарды (катышуучуларды) каттоо: 2-сентябрь, 2016-жыл.

Оюндардын салтанаттуу ачылышы: 3-сентябрь, 2016-жыл.

Оюндардын салтанаттуу жабылышы: 8-сентябрь, 2016-жыл.

Делегаттарды (катышуучуларды) узатуу күнү: 9-сентябрь, 2016-жыл, саат 14:00гө чейин.

III. Катышуу

II ДКОнун программасына киргизилген спорттун түрлөрү боюнча мелдештерге катышууга өз убагында табыштама берген өлкөлөр катыша алат.

IV. Өткөрүү шарттары жана жетекчилик

II ДКОну жалпы башкарууну жана өткөрүүнү кабыл алуучу өлкө түзгөн Уюштуруу комитети жүргүзөт. Анын курамына Түрк кеңешинин мүчө

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

мамлекеттеринин жана Түрк кеңешинин катчылыгынын өкүлдөрү кириши мүмкүн. II ДКОдогу спорттук иш-чараларды даярдоо жана өткөрүү боюнча тикелей жетекчилик Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Дене тарбия жана спорт мамлекеттик агенттигине (мындан ары – Мамагенттик) жүктөлөт.

Кабыл алуучу өлкө Уюштуруу комитети менен макулдашуу боюнча жана бар болсо, катышуучу өлкөлөргө жазуу жүзүндөгү кайрылуу аркылуу II ДКОнун программасын бекитет.

Кабыл алуучу тарап желек, гимн, эмблема жана оюндардын тумарын даярдайт, алар кийин сувенирдин бири болуп калат.

Түрк кеңешинин туусу жана эмблемасы да II ДКОдо, анын ичинде ачуу жана жабуу аземинде колдонулат.

Спорттун улуттук түрлөрү жана элдик оюндар боюнча мелдештер, ушул Жобонун тиркемесинде баяндалган түрлөрүнө жана эрежелерине ылайык өткөрүлөт.

V. Жоопкерчилик (кабыл алуу шарттары)

Мамагенттик төмөнкүлөр үчүн жооптуу:

- II ДКОну өткөрүү (спорттук бөлүк);
- чет элдик делегацияларды (жетекчилерин, спортсмендерин, калыстарын, машыктыруучуларын) тосуп алуу жана коштоо;
- жылкыларды, иттерди, куштарды багуу, алардын жеми;
- мелдештерди өткөрүү убагында чет элдик делегациялардын Бишкек – Чолпон-Ата – Бишкек маршруту боюнча жана бардык жүрүүлөрүндөгү транспорттук чыгымдары;
- мелдештерди өткөрүү убагында эки жакка жана бардык жүрүүлөрдө спорттун түрлөрү боюнча Кыргыз Республикасынын спорттук делегациясынын, машыктыруучулардын, уюштуруу комитетинин, жумушчу топтун, калыстар тобунун, медициналык персоналдын транспорттук чыгымдары;
- транспортту жана курулмаларды ижаралоо;
- спорттун түрлөрү боюнча Кыргыз Республикасынын спорттук делегациясын спорттук эпикировка, спорттук шаймандар, дары-дармек каражаттары менен камсыз кылуу;
- мелдештерди өткөрүү ордун даярдоо.

Дүйнөлүк көчмөндөр оюндарын ачуунун жана жабуунун салтанаттуу аземин жана мелдештердин убагында маданий иш-чараларды даярдоо жана өткөрүү үчүн жоопкерчилик Кыргыз Республикасынын Маданият, маалымат жана туризм министрлигине жүктөлөт.

Мелдешке катышуучуларды, машыктыруучуларды жана калыстарды жөнөтүү боюнча чыгымдар (катышуучу өлкөдөн кабыл алуучу өлкөгө чейинки жол кире, тамак-ашы, жолдо жылкыларды жем-чөп менен камсыз кылуу, жылкыларды коопсуз жеткирүү, эмгек акысын сактоо) иш сапарга жиберген уюмдар тарабынан төлөнөт.

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

Уюштуруучу комитет машыгуу учурунда жана мелдеш убагында мүмкүн болгон жаракаттар жана алардын кесепеттери (жылкынын өлүмү, кырсыктар, спортсмен жарат алган учурлар) үчүн жоопкерчилик тартпайт.

Жаныбарларды ташып келүү менен байланышкан ветеринардык жана бажы жол-жоболору кабыл алуучу өлкөнүн мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт. Кабыл алуучу өлкө бажы жол-жоболорун жеңилдетүү үчүн бардык чараларды көрөт.

VI. Жогорку калыстар коллегиясы

Жогорку калыстар коллегиясы Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташтыгы кеңешине мүчө мамлекеттердин (ар бир өлкөдөн бирден өкүл) өкүлдөрүнөн турган Уюштуруу комитети тарабынан түзүлөт жана бекитилет. Жогорку калыстар коллегиясы анын төрагасынан жана мүчөлөрүнөн турат. Калыстар коллегиясынын бардык чечимдери коллегиялдуу кабыл алынат. Талаш кырдаал пайда болгондо каршы пикир берген Жогорку калыстар коллегиясынын мүчөсү чечим кабыл алууга катышпайт.

Спорттун түрлөрү боюнча тикелей калыстар мурда кабыл алган чечимди Жогорку калыстар коллегиясы өзгөртүүгө укуктуу.

“Каршы пикирлер”

Талаш маселелер пайда болгон учурда спорттук делегациянын жетекчиси талаш учур пайда болгон учурдан баштап 1 сааттан кечиктирбестен мыйзамдуу чечимди кабыл алуу үчүн тикелей судьялык коллегияга каршы пикир берет.

Эгерде тикелей калыстар коллегиясынын чечими тараптарды канааттандырбаса, анда ошол күнү саат 21.00гө чейин каршы пикир Жогорку калыстар коллегиясына берилет. Каршы пикир жазуу жүзүндө, тикелей калыстар коллегиясынын расмий белгиленген чечими (протоколу) менен видео, фото материалдарын милдеттүү түрдө тиркелип берилүүгө тийиш.

VII. Өзгөчө шарттар

Эгерде **көк бөрү, эр эниш, чоң ат чабыш, ат чабыш, жорго салыш жана кунан чабыш** боюнча мелдештерге катышкан чет элдик командалар тигил же бул себептер боюнча өздөрүнүн жылкыларын алып келе албаса, алар бул жөнүндө 2016-жылдын 7-июлуна чейин Мамагенттикке билдирүүгө тийиш. Бул шарттарга жооп берген командалар кабыл алуучу өлкө тарабынан тиешелүү жылкылар менен камсыз кылынат. Кабыл алуучу өлкө чет элдик командага тиешелүү жылкыларды тандоо үчүн зарыл чараларды көрөт.

Оюндардын эрежелери боюнча толук маалыматтар менен www.uluttuksport.kg расмий сайтынан таанышса болот.

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

II ДКОго катышуучу өлкөлөр өздөрүнүн каражаттарынын эсебинен көрсөтмө оюн катары өздөрүнүн өлкөсүнүн улуттук оюндарынын бир түрүн кошумча көрсөтө алат.

Дүйнө элдеринин оюндарынын программасы катышкан өлкөлөрдүн берилген табыштамаларына ылайык түзүлөт.

Ар бир катышуучу өлкө спорт делегациясын (спортсмендерин, машыктыруучуларын жана расмий өкүлдөрүн) өзүнүн өлкөсүнүн улуттук кийими жана спорттук шаймандары менен камсыз кылууга тийиш. Ошондой эле өздөрүнүн улуттук гимнин жана туусун алдын ала бериши зарыл.

VIII. Табыштама берүү убактысы жана тартиби

II ДКОго катышуу үчүн алдын ала табыштамалар 2016-жылдын 7-июлуна чейин, ал эми такталганы 2016-жылдын 7-августуна чейин Мамагенттикке караштуу Спорттун улуттук түрлөрү боюнча дирекциясынын дарегине өкүлдөрдүн, калыстардын, машыктыруучулардын жана катышуучулардын толук аты-жөнүн көрсөтүү менен, 4x6 өлчөмдөгү фотосүрөттөрүн тиркеп, электрондук форматта жиберилет. **Электрондук почтанын дареги (e-mail): info@worldnomadgames.com**

Ат спортунун түрлөрү боюнча мелдештердин катышуучуларында медициналык маалымкат (бардык алынган вакциналарды милдеттүү түрдө көрсөтүү менен) жана камсыздандыруу полиси болушу керек (“Көк бөрү”, “Чоң ат чабыш”, “Ат чабыш”, “Жорго салыш”, “Кунан чабыш”, “Эр эңиш”).

Жылкыларды мелдештерге минүүгө уруксат берген ветринардык врачтын маалымкаты калыстар коллегиясына берилиши керек.

Маалымкаттардын жана камсыздандыруунун бардык түрлөрүнө тиешелүү зарыл маалыматтар II ДКОнун расмий веб-сайтында берилген.

Келгенден кийин командалар табыштаманы мандаттык комиссияга бериши керек, анда катышуучунун толук аты-жөнү, анын спорттук рангы, берейтордун жылкысынын саяпкери, жылкынын ээси, жылкынын жашы, түсү жана породасы камтылат, табыштамага бир фотография тиркелет. Мындан тышкары жылкынын таандыктыгын ырастаган мамлекеттик органдан маалымкатты берүүгө тийиш.

Курагы 18ден жаш болгон спортсмендерге мелдештерге катышуу үчүн бардык зарыл документтерди иш сапарга жиберген өлкөнүн мыйзамдарына ылайык алышы керек.

Ар бир өлкө, эгерде кааласа, II ДКОнун мелдештеринин программасынын бөлүгү болуп эсептелбеген көрсөтмө оюндар түрүндө өзүнүн элдик оюндарынын же спорттун этностук түрүн көрсөтүүгө укуктуу. Көрсөтмө оюндардын программасы катышкан өлкөлөрдүн берген табыштамаларына ылайык даярдалат.

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

IX. Сыйлыктарды ыйгаруу

II ДКОнун программасына кирген спорттун түрлөрү мелдештерде байгелүү орунду ээлеген командалар жана спортсмендер Мамагенттик аныктаган кубоктор, медалдар, дипломдор, акчалай байгелер жана башка атрибутка менен сыйланат.

X. Ачуу жана жабуу аземдери

Ачуу аземи

Кабыл алуучу өлкөнүн, ошондой эле көчмөн элдердин маданий мурастары улуттук командалардын парадынын алдында театрлаштырылган оюн-зоок менен көрсөтүлөт. Улуттук командалар өлкөлөрдүн англис тилиндеги алфавиттик тартибинде өз-өзүнчө топ болуп марш менен өтөт. Катышкан өлкөнүн аталышы жазылган таблицаны колуна кармаган кабыл алуучу өлкөнүн өкүлү ар бир улуттук команданы тосуп алат. Ал катышкан өлкөнүн туусун көтөргөн туу көтөрүүчү адамды коштоп жүрөт.

Параддан кийин кабыл алуучу өлкөнүн башчысы куттуктоо сөзүн сүйлөйт. II ДКОнун туусу көтөрүлөт жана оюндардын гимни ойнолот. Андан кийин кабыл алуучу өлкөнүн туусу көтөрүлүп, анын улуттук гимни ойнолот.

Кабыл алуучу өлкөнүн спортсмендеринин бири же расмий адамы бардык спортсмендердин жана калыстардын атынан адилеттүү мелдештерди өткөрүү үчүн ант алат.

Жабуу аземи

Театралдык оюндар кабыл алуучу өлкөнүн башчысынын же анын атынан башка кызмат адамынын сүйлөөчү сөзүнө чейин өткөрүлөт, ал оюндан кийин улуттук командалардын парады болот.

Кабыл алуучу өлкөнүн башчысы же анын атынан чыгып сүйлөөчү башка кызмат адамы II ДКОнун жабылганы жөнүндө жарыялайт, андан кийин кабыл алуучу өлкөнүн жана II ДКОнун гимни ойнолот.

II ДКО аяктагандан кийин эстафета келерки ДКОну кабыл алуучу өлкөгө берилет.

XI. Корутунду жобо

Бул Жобо Түрк кеңешинин жаштар иши жана спорт боюнча жооптуу министрлери тарабынан кабыл алынган.

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

БУЛ ЖОБО II ДҮЙНӨЛҮК КӨЧМӨНДӨР ОЮНДАРЫНА РАСМИЙ ЧАКЫРУУ БОЛУП ЭСЕПТЕЛЕТ

Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары, Тоголок-Молдо көчөсү, 17.

Үсенбеков Белек +996 (558) 70-78-07, +996 (312) 43-09-47;

Кайбалиева Мээрим +996 (557) 77-37-57, +996 (312) 43-09-47;

Мадаминов Аскаралы +996 (772) 15-01-45, +996 (312) 32-53-14.

Факс: + 996 (312) 32-53-13

Электрондук дарек: info@worldnomadgames.com.

Веб сайт: www.uluttuksport.kg

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

II ДҮЙНӨЛҮК КӨЧМӨНДӨР ОЮНДАРЫ ЖӨНҮНДӨ ЖОБОГО ТИРКЕМЕ

ОЮНДАРДЫН ТҮРЛӨРҮ ЖАНА ЭРЕЖЕЛЕРИ

1. **Ордо улуттук оюну** (Кыргыз Республикасы)
2. **Ат оюндары:**
 - 2.1 **Чоң ат чабыш** - алыскы аралыкка ат чабыш.
 - 2.2 **Ат чабыш** - узак аралыкка ат чабыш.
 - 2.3 **Жорго салыш** - жорго аттардын жарышы.
 - 2.4 **Кунан чабыш** - кунандардын жарышы.
3. **Ат оюндары боюнча мелдештер:**
 - 3.1 **Көкбөрү** – ат үстүндө ойнолуучу улуттук оюн.
 - 3.2 **Эр эңиш** – ат үстүндөгү эңишүү.
 - 3.3 **Жирит** - ат үстүндө найза атуу мелдеши.
4. **Күрөш боюнча фестиваль:**
 - 4.1 **Алыш** - бел боо күрөшү (Кыргыз Республикасы).
 - 4.2 **Кыргыз күрөш** - күрөш (Кыргыз Республикасы).
 - 4.3 **Казахша күрөш** - күрөш (Казак Республикасы).
 - 4.4 **Гореш** - күрөш (Түркмөнстан).
 - 4.5 **Гюлеш** - күрөш (Азербайджан Республикасы).
 - 4.6 **Аба күрөшү**- күрөш (Түркия Республикасы).
 - 4.7 **Мас-рестлинг (таяк тартыш)** – улуттук мелдеш (Россия Федерациясы).
5. **Жаачылардын салттуу жаа атуу мелдештери:**
 - 5.1 **Жөө жаа атуу.**
 - 5.2 **Атчан жаа атуу.**
 - 5.3 **Алыскы аралыкка жана таамай жаа атуу.**

Төмөнкү мамлекеттердин буталары жана аралыктары колдонулат: Венгрия, Кытай, Түштүк Корея, Кыргызстан, АКШ, Япония, Монголия, Түркия жана башка катышуучу өлкөлөр.
6. **Салттуу интеллектуалдык оюндар:**
 - 6.1 **Тогуз коргоол** (Кыргыз Республикасы)
 - 6.2 **Мангала** (Түркия Республикасы)
7. **Спорттун улуттук түрү “Салбуурун” мергенчилик мелдеши:** (Кыргыз Республикасы)
 - 7.1. **Бүркүт салуу:** чырга; үндөк.
 - 7.2. **Далба ойнотуу.**
 - 7.3. **Тайган жарыш.**

ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ

2016

Кыргыз
Республикасы

1. ОРДО УЛУТТУК ОЮНУ

Команданын курамы: – 10 киши: 7 оюнчу, 1 алмаштыруучу оюнчу, 1 машыктыруучу, 1 жетекчи.

Ар бир команданын 7 томпою, 70 чүкөсү жана номери жазылган спорттук формасы болууга тийиш.

Эгерде эки команданын упайы бирдей болуп калса;

а) жеке таймашты уткан командага,

б) атып чыгарылган чүкөнүн санына, ханды чертип чыгаруусуна карата орун бөлүштүрүлөт.

Томпойдун жонулушу 15 ммдан ашпашы керек.

2. АТ ЧАБЫШ

2.1. Чоң ат чабыш – алыскы аралыкка ат чабыш

Команданын курамы – 4 киши: 2 чабандес, 1 машыктыруучу-саяпкер, 1 ветеринардык врач. Чабандестер 18 жаштан жогору болушу керек. Мелдештерге 4 жаштан жогорку бардык породадагы аттар катыша алат.

Мелдеш 80 км аралыкка өткөрүлөт.

Кыргызстандын курама командасы 21 күлүктөн турат (ар бир облустан 3төн күлүк).

2.2. Ат чабыш -узак аралыкка ат чабыш

Команданын курамы – 3 киши: 2 чабандес, 1 машыктыруучу-саяпкер. Чабандестердин жашы 12 жаштан жогору болушу керек. Мелдештерге 3 жаштан жогорку бардык породадагы аттар катыша алат. Мелдеш 22 км аралыкка өткөрүлөт.

Кыргызстандын курама командасы 21 чабандестен турат (ар бир облустан 3төн чабандес).

2.3. Жорго салыш – жорго менен жарышуу

Команданын курамы – 2 киши: 1 чабандес, 1 машыктыруучу-саяпкер. Чабандестердин жашы 12 жаштан жогору болушу керек. Мелдеш 11 км аралыкка өткөрүлөт.

Кыргызстандын курама командасы 21 чабандестен турат (ар бир облустан 3төн чабандес).

2.4. Кунан чабыш – кунан менен жарышуу

Команданын курамы - 3 киши: 2 чабандес, 1 машыктыруучу-саяпкер. Чабандестердин жашы 12 жаштан жогору болушу керек. Мелдешке 2 жаштан 3 жашка чейинки бардык породадагы аттар катыша алат. Мелдеш 11 км аралыкта өткөрүлөт.

Кыргызстандын курама командасы 21 чабандестен турат (ар бир облустан 3төн чабандес).

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

3. АТ ОЮНДАРЫ БОЮНЧА МЕЛДЕШТЕР

3.1. Көк бөрү – ат үстүндө ойнолуучу улуттук оюн

Команданын курамы - 17 киши: 12 оюнчу, 1 жетекчи, 1 машыктыруучу, 3 ат кошчу, 12 оюнчу. Мелдештерге 18 жаштан жогорку жаштагы эркектер катышат.

Жеңүүчүлөрдү аныктоо жана упай берүү:

- жеңген командаларга 2 упай берилет;
- тең чыккандарга 1 упай берилет;
- жеңилгендерге 0 упай берилет.

3.2. Эр эңиш – ат үстүндөгү мелдеш

Команданын курамы 4 киши: 70 кг, 90 кг, 90 кгдан жогору салмактагы 3 спортсмен жана 1 машыктыруучу. Мелдешке 18 жаштан ашкан балбандар катышат. Ар бир катышуучунун эки түстүү бел боосу болууга тийиш. Мелдештер жекеме-жеке өткөрүлөт. “Таза жеңишке” жеткен катышуучуга 4 упай, упай боюнча жеңгени үчүн 3 упай, тең чыгуу болбойт, утулса 0 упай берилет. Жеңилген катышуучу оюндан чыгарылат. Жарым финалда утулган балбандар үчүнчү орун үчүн беттешет.

3.3. Жирит – ат үстүндө найза атуу мелдеш

Жирит оюну узуну 120 туурасы 40 метр болгон ак сызыктар менен белгиленген тегиз тикбурчтуу аянтчада ойнолот. Найзанын узундугу 110 см. Команданын курамы 7 чабандестен жана эки алмаштыруучу оюнчудан турат. Калыстарга эскертүү берүү менен оюнчуну каалаган убакта алмаштырса болот. Оюнда алмашкан оюнчу кайрадан оюнга кирүүгө укугу бар. Оюн ар бири 40 минута болгон эки бөлүктөн турат. Оюндун жалпы убактысы 80 минутаны түзөт анын ичинде 10 минут тыныгуу болот. Оюн убактысында паузага кеткен убакыт оюн аягында кошулуп берилет. Чабуулдун максималдуу убактысы 35 секунд. Калыс чабандести чабуулдун 20-секундасында эскертет. Эгерде чабуул жасаган оюнчу өзүнүн найзасын таштабаса ал айып упай алат, жана анын командасына дагы бир чабуул жасоого туура келет. Эгер кийинки чабуул жасаган оюнчу да найзасын таштабаса анда ал 2 айып упай алат. Оюндун жыйынтыгы упайлар менен аныкталат. Айып упайлары жалпы жыйынтыктан алынып салынат. Эң көп упай топтогон команда жеңет.

4. КҮРӨШ ФЕСТИВАЛЫ

4.1. Алыш – бел боо күрөшү

Команданын курамы 14 киши: 12 балбан (6 эркек, 6 аял), 1 машыктыруучу, 1 калыс. 18 жаштан жогору балбандар катышат. Мелдеш төмөндөгү салмактагы категорияларда өткөрүлөт:

- эркектер арасында: 60 кг., 70 кг., 80 кг., 90 кг.; 100 кг.; +100 кг.;
- аялдар арасында; 55 кг, 60 кг, 65 кг, 70 кг, 75 кг, +75 кг.

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

4.2. Кыргыз күрөш – кыргыз улуттук күрөшү

Команданын курамы 8 киши: 7 спортчу, 1 машыктыруучу. Мелдеш эркектер арасында: 55 кг, 60 кг, 66 кг, 74 кг, 84 кг, 96 кг, +96 кг салмактарда өтөт. 18 жаштан жогору балбандар катышат.

Мелдештин жеңүүчүсүнө “Хан Кошой” кубогу ыйгарылат. Ошондой эле кийинки өтүүчү Оюндарга ардактуу конок болуп калат жана кийинки Оюндарда чемпионду сыйлоо укугуна ээ болот. Мелдештер “Кыргыз күрөш” федерациясынын эрежелерине ылайык өткөрүлөт.

4.3. Казак күрөшү

Команданын курамы 7 киши: 5 спортсмен, 1 машыктыруучу жана 1 калыс. Мелдеш эркектер арасында: 60 кг, 70 кг, 80 кг, 90 кг, +90 кг салмакта өтөт. 18 жаштан жогору балбандар катышат. Күрөш атайын килемдин үстүндө өткөрүлөт. Мелдеш “Казак күрөш” федерациясынын эрежеси менен өтөт.

4.4. Гореш - түркмөн улуттук күрөшү

Команданын курамы 4 киши: 2 спортсмен жана 1 машыктыруучу, 1 калыс. Мелдеш эркектер арасында 80 кгдан өйдө абсолюттук салмакта өтөт. 18 жаштан жогору балбандар катышат. Күрөш атайын килемдин үстүндө өткөрүлөт. Мелдеш “Түркмөн гореш” федерациясынын эрежеси менен өтөт.

4.5. Гюлеш - азербайджан күрөшү

Команданын курамы 8 киши: 6 спортсмен, 1 машыктыруучу жана 1 калыс. Мелдеш эркектер арасында төмөнкү салмактарда өтөт:

50 г, 60 кг, 70 кг, 80 кг, 90 кг, +90 кг.

18 жаштан жогору балбандар катышат. Күрөш атайын килемдин үстүндө өтөт. Мелдеш “Азербайджан гюлеш” федерациясынын эрежеси менен өтөт.

4.6. Аба гюреш – түрк улуттук күрөшү

Команданын курамы 3 киши: 1 машыктыруучу, 2 спортсмен. Мелдеш эркектер арасында 80 кгдан өйдө абсолюттук салмакта өтөт.

Мелдеш “Аба күрөш” федерациясынын эрежеси менен өткөрүлөт.

4.7. Мас-рестлинг – (Таяк тартыш)

Команданын курамы 15 киши: 7 эркек, 5 аял, 1 жетекчи, 1 машыктыруучу, 1 калыс. 18 жаштан жогору балбандар катышат.

Мелдеш төмөнкү салмактарда өтөт:

- эркектер арасында: 60 кг, 70 кг, 80 кг, 90 кг, 105 кг, 125 кг, +125 кг;
- аялдар арасында: 55 кг, 65 кг, 75 кг, 85 кг, +85 кг.

Таймаш “Мас-рестлинг” эл аралык федерациясы кабыл алган эрежелерге ылайык өткөрүлөт.

**ДУЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

5. САЛТТУУ ЖАА АТУУ МЕЛДЕШТЕРИ

5.1. Жөө жаа атуу

5.2. Атчан жаа атуу

5.3. Алыскы аралыкка жана таамай жапырт жаа атуу

Команданын курамы 16 киши: 13 жаачы (10 эркек, 3 аял), 2 машыктыруучу, 1 калыс. Курагы 16 жаштан жогору болгон катышуучулар катыша алат. Мелдеш эркектер жана аялдар арасында өткөрүлөт.

Мелдештин бул түрүндө катышуусун ырастаган Оюнга катышкан өлкөлөрдүн бутасы колдонулат.

Ар бир катышкан өлкө өзүнүн командасын жаа, жебе жана бута менен камсыздоосу керек. Жаанын жана жебенин өлчөмү, салмагы жана формасы маанилүү эмес.

6. САЛТТУУ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК ОЮНДАР

6.1. Тогуз коргоол

Команданын курамы 5 киши: 2 эркек, 2 аял, 1 машыктыруучу. Оюндар жеке жана топтордо жүргүзүлөт. Жеке мелдеште швейцариялык, топтогу мелдеште эки утулуштан кийин команда оюндан чыгарылат. Топтун мелдеште катышуучулардын саны бештен кем болсо, айлампа ырааты менен өтөт. Жыйынтык эркектер жана аялдар командаларынын арасында эки бөлөк чыгарылат. Ар бир оюнчуга бир оюнга 1 саат убакыт берилет.

Утушкан оюнчуга 1 упай берилет, тең чыкканга 0,5 упай берилет, утулганга упай берилбейт. Топтогу мелдеште жеңүүчүлөр бири-бири менен ойногон оюнга ылайык аныкталат. Эгер оюндун жыйынтыгы тең болсо, анда утулган оюндагы коргоолдордун саны эсептелет. Кимдин коргоолдорунун саны көп болсо утушка ээ болот. Коргоолдордун саны тең болсо биринчи тактанын жыйынтыгы каралат. Жеке эсепте, упайлардын саны каралат, упайлар тең болсо Бухгольц коэффициенти каралат. Бухгольц коэффициент бирдей болсо жеке эсеп каралат. Бир-бири менен тең чыкса, өсүү коэффициенти каралат.

Бардык спортсмендер оюндарга өз өлкөсүнүн улуттук кийимдерин кийип келүүгө милдеттүү (дресс-код). Бул пунктта каралбай калган учурлар Кыргыз Республикасынын “Тогуз коргоол” кодексине ылайык чечилет.

6.2. Мангала

Мангала оюнун 2 киши ойнойт. Оюн тактайчасында 12 чуңкурчалар бар – 6 бири-бирине карама каршы болгон жана бирден чоң чуңкурча – чогултуучу чуңкурча бар, ал жерде оюнчулардын таштары чогултулат. Мангала оюну 48 таш менен ойнолот. Оюнчу 48 ташты чуңкурчаларга 4 даанадан бөлүп салат. Оюнда 6 чуңкурча катары менен ар бир оюнчунун аянтчасы болуп эсептелет. 6 чуңкурча каршылашынын аянтчасы болуп эсептелет. Оюнчулар өзүнүн чогултуучу чуңкурчасына көбүрөөк таш чогултканга аракет жасайт. Оюндун

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

аягында көбүрөөк таш чогулткан оюнчу оюндун партиясын жеңүүчүсү болуп эсептелет.

7. АҢЧЫЛЫКТЫН УЛУТТУК ТҮРҮ “САЛБУУРУН” СПОРТТУК МЕЛДЕШИ

(тайгандар жана алгыр куштар менен комплекстүү аңчылык оюндары)

7.1. Бүркүт салуу

Команданын курамы 6 киши: 1 жетекчи жана 5 бүркүтчү. Салбуурун мелдештин эрежесине ылайык төмөнкүдөй өткөрүлөт: катышуучулар өздөрүнүн бүркүтөрүн: чырга жана үндөк көнүгүүлөрү боюнча күч сынашат.

Үндөк

Бул мелдеште бүркүттөрдү 200 метр аралыкка кондуруп койуп колго үндөккө чакырат. Калыстын белгиси боюнча бүркүтчү колундагы этти көрсөтүп бүркүттү чакырат. Мында бүркүттүн колго учуп келген убактысы өлчөнөт. Ар бир бүркүтчүгө жөө жана атчан туруп бирден гана жолу үндөгөнгө уруксат берилет.

Бүркүт салуунун жеңүүчүсү эки мелдештин – үндөктүн, чырганын жүрүшүндө топтолгон упайы боюнча аныкталат.

Бүркүт салуу боюнча катышуучуларга төмөнкү талаптар коюлат:

- ар бир катышуучу улуттук кийими менен чыгууга милдетүү
- алгыр куштарга паспорту жана алгыр куштар эмдөөдөн өткөндүгү тууралуу эл аралык ветеринардык сертификаты, ошондой эле СИТЕС (эл аралык ветеринардык уюмдан) маалымкаты болууга тийиш.

Чырга

Мында ар бир бүркүтчү бүркүттөрүн чабарман ат менен чаап сүйрөп бара жаткан түлкүнүн терисинен жасалган чыргага агытышат. Талап боюнча тапталган бүркүт орто ылдамдыкта жылып бара жаткан чыргага учуп жетип басып калышы керек. Бүркүттүн учуусунун убактысы жана ылдамдагы өлчөнөт. Мына ушундай сыноодо бүркүттөрдүн тапталган денгээли билинет. Бүркүтчү упай топтойт. Эреже боюнча бүркүтчү бүркүтүн бирден гана жолу агытууга уруксат берилет.

7.2. Далба ойнотуу

Команданын курамы 6 киши: 1 жетекчи жана 5 кушчу.

Мелдештин бул түрүндө ылаачындарды далбага учуруп, алардын учкан ылдамдыгын баалашат. Ар бир кушчуга өзүнүн ылаачынын учуруп сыноого 2 минута убакыт берилет. Ушул убакыт ичинде агытылган куш учуп келип далбаны асмандан келип тээп турушу керек. Далба көгүчкөндүн, чилдин жана кыргоолдун канат куйругунан жасалат. Эреже боюнча ылаачындын канча жолу учуп келгенин жана далбага тепкенин калыстар белгилеп турушат. Кимдин упайы көп болсо ошол жеңүүчү болот.

- ар бир катышуучу улуттук кийими менен чыгууга милдетүү

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**

- алгыр куштарга паспорту жана алгыр куштар эмдөөдөн өткөндүгү тууралуу эл аралык ветеринардык сертификаты, ошондой эле СИТЕС (эл аралык ветеринардык уюмдан) маалымкаты болууга тийиш.

7.3. Тайган жарыш

Команданын курамы 6 киши: 1 жетекчи, 5 тайгандардын ээси.

Тайгандардын күлүктүгү 350 метр аралыкка чуркоодогу ылдамдыгы менен аныкталат. Иттер саатына 60-65 км ылдамдыкта ат менен чаап сүйрөгөн түлкүнүн же коёндун терисинен жасалган чырганы же болбосо атайын аппарат сүйрөгөн чырганы куушат. Марага жүгүрүп келген тайгандардын убактысын калыстар өлчөп турушат. Ар бир жарышта 5тен тайганды калыстын белгиси менен бир учурда коё беришет.

Тайгандарды жарыштырганда алгачкы, жарым финалдык жана финалдык жарыштар өткөрүлүп, тайгандардын күлүктүгү аныкталат. Жарыштыруу учурунда жарышып бара жаткан тайгандар бири-бирине жолтоо болсо же кайсыл бир тайган башка жүгүрүп бара жаткан тайганды тиштесе, ал тайган мелдештен алынып салынат. Ал эми тиштелтип жүгүрбөй калган тайганга экинчи жолу жарышка катышууга мүмкүнчүлүк берилет. Финалдык жарышта биринчи, экинчи, үчүнчү орундарды ээлеген тайгандардын ээлерине байгелүү орундар ыйгарылат.

Тайган жарыш боюнча катышуучуларга коюлган талаптар:

- ар бир катышуучу улуттук кийими менен чыгууга милдетүү;
- тайганга паспорту жана тайгандын эмдөөдөн өткөндүгү тууралуу эл аралык ветеринардык сертификаты болушу керек.

Спорттун жана элдик оюндардын түрлөрү боюнча толук эрежелери, ошондой эле кошумча маалыматтар www.uluttuksport.kg сайтына жайгаштырылган.

**ДҮЙНӨЛҮК
КӨЧМӨНДӨР
ОЮНДАРЫ**

2016

**Кыргыз
Республикасы**